

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Valtion taidemuseosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Valtion taidemuseosta annettua lakia niin, että viraston johtokunta lakkautetaan ja että johtokunnan tehtävät siirtyvät pääosin virka-

miesjohdolle.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Valtion taidemuseosta annetun lain (566/2000) 2 §:ssä säädetään, että Valtion taidemuseolla on johtokunta, jonka tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtion taidemuseosta annetun valtioneuvoston asetuksen (658/2000) 2—4 §:ssä säädetään johtokunnasta. Asetuksen 2 §:n 1 momentin mukaan Valtion taidemuseon toimintaa ohjaa ja valvoo johtokunta, jonka opetusministeriö asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan. Pykälän 2 momentin mukaan johtokuntaan kuuluu puheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä. Lisäksi johtokuntaan kuuluvat jäseninä Valtion taidemuseon ylijohtaja ja henkilöstön keskuudestaan enintään neljäksi vuodeksi valitsema henkilö. Viimeksi mainitulla jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Johtokunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan. Pykälän 3 momentin mukaan ministeriö vahvistaa johtokunnan jäsenten palkkiot.

Asetuksen 3 §:n mukaan johtokunta päättää:

1) Valtion taidemuseon yleisistä toimintalinjoista ja niihin rinnastettavista muista merkittävistä asioista sekä toiminta- ja taloussuunnitelmasta,

2) Valtion taidemuseon talousarvioehdotuksesta ja esityksestä taidemuseon tulostavoitteiksi,

3) Valtion taidemuseon tilinpäätöksen hyväksymisestä,

4) Valtion taidemuseon työjärjestyksen hyväksymisestä sekä

5) muista mainitulla asetuksella johtokunnan päätettäviksi säädetyistä asioista.

Valtion keskushallinnon uudistamiseen liittyen keskusvirastojen kollegiaaliset johtorganisaatiot lakkautettiin ja korvattiin johtokunnilla 1990-luvun alussa. Uudistus perustui valtioneuvoston 9 päivänä maaliskuuta 1989 tekemään päätökseen toimenpiteistä hallinnon palvelukyvyn parantamiseksi ja ohjauksen uudistamiseksi. Johtokuntien tuli olla suppeita asiantuntijaelimiä siten koottuina, että johtokunnat olisivat virastoille merkittävä lisäresurssi ajatellen toiminnan sisällön asiantuntemusta, yleisjohtamista ja sidosryhmäyhteyksien hoitamista. Nykyisin meillä olevassa valtion keskushallinnon uudistamishankkeessa pyritään siihen, että valtioneuvoston ja ministeriöiden työskentelyä tehostetaan, että ministeriöt terävöittävät hallinnonalojensa tulohajusta sekä että kehitetään uudenlaisia välineitä tuloksellisen päätöksenteon pohjaksi.

Valtion taidemuseota koskevan lainsäädännön uudistuksen yhteydessä virastoon perustettiin johtokunta 1 päivästä elokuuta 2000. Nykyisen johtokunnan toimikausi päättyy 31 päivänä heinäkuuta 2004.

Opetusministeriön hallinnonalan siirryttyä tulosbudjetointiin ja tulohajaukseen kulttuurihallinnon virastojen johtokuntien asema on

muuttunut ongelmalliseksi. Ministeriö tekee tulossopimuksen viraston virkamiesjohdon kanssa, jolloin viraston päälliköllä on tulosvastuu. Johtokunta on kuitenkin viraston ylin päättävä toimielin.

Johtokunta päättää Valtion taidemuseon yleisistä toimintalinjoista ja niihin rinnastettavista muista merkittävistä asioista, viraston toiminta- ja taloussuunnitelmasta, talousarvioehdotuksesta, tulostavoitteista sekä eräistä nimitysasioista. Näin ollen valta taidemuseon toimintapolitiikasta on periaatteessa johtokunnalla mutta vastuu toiminnasta virkamiesjohdolla. Opetusministeriön ja taidemuseon välisessä ohjaussuhteessa johtokunnan asema on ongelmallinen myös siitä syystä, että ministeriön ja viraston johdon kanssa on ohjaukseen liittyen varsin tiivis keskusteluyhteys. Johtokunnalla ei näistä syistä johtuen ole selkeää asemaa viraston ohjaus- ja johtamisprosessissa ja sen rooli on todellisuudessa jäänyt vähäiseksi. Johtokunnan ainoiksi konkreettisiksi päätöksenteko- ja vaikuttamisvälineiksi jäävät eräät nimitysasiat, joita sinänsä tulee esiin hyvin satunnaisesti.

Kulttuurin ja taiteen toimialan virastojen tulosohtaus on tarkoitus uudistaa. Tässä tarkoituksessa ministeriössä on käynnistetty kulttuuripolitiikan tulosohtauksen kehittämishanke. Tarkoituksena on vahvistaa ministeriön osuutta alaisten virastojen strategisessa tulosohtauksessa, terävöittää virastojen ja laitosten omia strategioita ja parantaa tulosohtausprosessia.

Johtokuntajärjestelmään liittyy myös jääviysohgelmia erityisesti opetusministeriön edustuksen osalta. Johtokuntaan ei voida määrätä virkamiehiä, jotka ministeriössä ovat mukana viraston tulosohtauksessa ja jotka näin ollen olisivat parhaat asiantuntijat sen ohjauksen kannalta, koska he olisivat esteellisiä käsittelemään laitoksen asioita ministeriössä. Tämä aiheuttaa osaltaan toiminnallisia hankaluuksia tulosohtauksessa.

Tulosohtauksen ja tulosjohtamisen kannalta Valtion taidemuseon johtokunnan asema on ongelmallinen, koska tulossopimuksen tekee ja siihen liittyvästä raportoinnista vastaa viraston puolesta tulosvastuussa oleva ylijohdaja. Lähinnä tulosohtaukseen liittyvän tulosjohtamisen ja ohjaussuhteiden selkiyttämiseksi onkin maa- ja metsätalousministeriön,

sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön hallinnonalalla johtokunnat lakkautettu useista ministeriön alaisista virastoista ja niiden tehtävät siirretty virkamiesjohdolle. Opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvasta kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta johtokunta on lakkautettu 1 päivästä helmikuuta 2004 ja arkistolaitoksesta johtokunta lakkautetaan huhtikuun 2004 alusta arkistolain muutoksella. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys laiksi Museovirastosta (HE 3/2004 vp), jolla johtokunta ehdotetaan lakkautettavaksi myös Museovirastosta.

Edellä esitetyistä syistä myös Valtion taidemuseon johtokunta ehdotetaan lakkautettavaksi. Johtokunnan nykyiset tehtävät siirtyisivät taidemuseon virkamiesjohdolle lukuun ottamatta ylijohdajan sijaisen määräämistä. Opetusministeriö määräisi ylijohdajan sijaisen. Johtokunnan tehtävien järjestämistä koskevat asiat otettaisiin Valtion taidemuseosta annettuun valtioneuvoston asetukseen. Ratkaisulla selkiytettäisiin ohjaus- ja valvontavastuuta ja viraston ylijohdajan tulosvastuun selkiytyisi ja korostuisi.

Valtion taidemuseon toimialan sidosryhmäyhteyksien hoitamiseksi tarkoituksena on, että virastolla olisi neuvottelukunta, joka toimisi viraston johdon tukena. Neuvottelukunnalla ei olisi itsenäistä päätäntävaltaa virastoa koskeissa asioissa. Neuvottelukunnassa tulisi olemaan viraston henkilöstön edustus. Neuvottelukunnasta säädettäisiin Valtion taidemuseosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

2. Esityksen vaikutukset

Ehdotettu muutos selkeyttäisi Valtion taidemuseon ohjausjärjestelmää ja viraston virkamiesjohdon tulosvastuuta. Perustettavan neuvottelukunnan kautta taidemuseon organisoitu sidosryhmätyön piiri laajenisi.

Henkilöstön edustaja olisi mukana myös asetettavassa neuvottelukunnassa eikä uudistuksella olisi henkilöstö- eikä organisaatiovaikutuksia.

Johtokunnan jäsenille on maksettu opetusministeriön vahvistamat kuukausipalkkiot, jotka perustuvat Valtion työmarkkinalaitoksen ohjeisiin. Neuvottelukunnan jäsenille

voidaan tarvittaessa maksaa kokouspalkkioita.

Uudistuksella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä opetusministeriössä. Luonnoksesta on antanut lausunnon Valtion taidemuseo ja se on käsitelty taidemuseon yhteistoimintaneuvostossa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Valtion taidemuseosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Valtion taidemuseosta 16 päivänä kesäkuuta 2000 annetun lain (566/2000) 2 § seuraavasti:

2 §

Valtion taidemuseota johtaa ylijohtaja. Valtion taidemuseolla on työjärjestys, jonka ylijohtaja vahvistaa.

Ylijohtaja ratkaisee myös muut Valtion taidemuseossa ratkaistavat asiat, joita ei ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty taidemuseon muun virkamiehen ratkaistaviksi. Valtioneuvoston asetuksella säädetään asiois-

ta, joita ei voida työjärjestyksessä määrätä muun virkamiehen ratkaistaviksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 19 päivänä maaliskuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

Valtion taidemuseosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Valtion taidemuseosta 16 päivänä kesäkuuta 2000 annetun lain (566/2000) 2 §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Valtion taidemuseolla on johtokunta, jonka tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotus

2 §

Valtion taidemuseota johtaa ylijohtaja. Valtion taidemuseolla on työjärjestys, jonka ylijohtaja vahvistaa.

Ylijohtaja ratkaisee myös muut Valtion taidemuseossa ratkaistavat asiat, joita ei ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty taidemuseon muun virkamiehen ratkaistaviksi. Valtioneuvoston asetuksella säädetään asioista, joita ei voida työjärjestyksessä määrätä muun virkamiehen ratkaistaviksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
